

Testování odhalí zrádné nemoci

Na dva typy žloutenek, HIV i další nemoc se lze tento týden testovat zdarma

Ivana Lesková
reportérka
MF DNES

Pohlavní přenosných nemocí v Česku po letech opět přibývá. Tisíce lidí však netuší, že se nakazili. V těchto dnech může každý snadno zjistit, zda netrpí některou z několika nebezpečných virových infekcí, které se přenášejí krví a tělními tekutinami - především při sexu a sdílení jehel při aplikaci drog, případně z těhotné matky na plod a novorozence. Dnes se totiž Česko připojuje k Evropskému týdnu testování na HIV a žloutenky B a C.

Zájemci si mohou nechat vyšetřit svou krev bezplatně a v případě HIV také anonymně. Ve všech čtrnácti krajích bude možné využít celkem 97 testovacích míst - stálých poraděn i mobilních stanovišť.

„Přijít může každý bez ohledu na věk, pohlaví či národnost. Zájemci o anonymní test na HIV dostanou kód, pod kterým zjistí výsledky. Kromě toho se lidé mohou nechat současně vyšetřit na dva typy žloutenky,“ říká hlavní hygienička a ředitelka Státního zdravotního ústavu Barbora Macková.

Netušená nemoc a smrt

Všechny tři nemoci mají podle odborníků společný nejen způsob přenosu, ale i to, že se měsíce až roky nemusí nijak projevat. Například u žloutenky B i C je inkubační doba až 180 dní. U HIV může trvat dokonce až deset let, než o sobě dá virus vědět. Testování proto hraje klíčovou roli v odhalování těchto infekcí i v prevenci jejich šíření.

Pokud člověk neví, že je nakažený, a neléčí se, hrozí mu vážné potíže. Virové žloutenky B a C jsou závažná onemocnění jater, která mo-

Preventivní odběr Během Evropského týdne testování na HIV a žloutenku typu B a C každoročně přibude míst, kde se lze otestovat zdarma. Archivní foto: ČTK

hou vést k jejich chronickému poškození, ztvrdnutí (cirhóze) nebo rakovině.

Testování na žloutenku A, která se letos rekordně šíří Českem, součástí této preventivní akce není.

„Neléčené onemocnění způsobené virem HIV může přejít do terminálního stadia AIDS. V našem centru jsme letos diagnostikovali 24 nových HIV pozitivních pacientů, bohužel šest z nich v pokročilém stadiu AIDS. Jeden po necelých třech

měsících zemřel,“ říká vedoucí lékařka HIV centra Fakultní nemocnice Ostrava Lenka Olbrechtová.

Upozorňuje, že když lékaři odhalí HIV včas, pacienti dostávají moderní, velmi účinnou antiretrovirovou léčbu. „Ta dokáže zabránit progresi onemocnění do stadia AIDS. Díky léčbě žijí dlouhý, kvalitní život - pracují, cestují, sportují, mají zdravé děti,“ dodává Olbrechtová.

V Česku žije podle odhadu odborníků okolo 600 lidí, kteří netuší, že

jsou nakaženi a šíří virus HIV. „Hlavně mladí mají pocit, že se jich to netýká. Doporučujeme nechat se preventivně otestovat jednou za rok nebo dva,“ říká primářka Fakultní nemocnice Olomouc Martina Kundschofská.

„Včasné odhalení zmíněných tří infekcí zásadně zlepšuje kvalitu života a v případě HIV umožňuje okamžitý přístup k léčbě v jednom z deseti specializovaných center,“ do-

dává hygienička Barbora Macková. Přehled testovacích míst i s jejich provozní dobou a výetem nemocí, na které se tam lze nechat vyšetřit, najdou zájemci na webu www.tadyted.com. Stránka nabízí také základní informace o HIV a pohlavně přenosných infekcích v deseti jazykových mutacích.

Otestují i poradí

Testování bez nutnosti objednávání se předem nabízí mimo jiné i poradna v areálu Státního zdravotního ústavu ve Šrobárově ulici v Praze 10. Otevřena teď bude každý pracovní den od 8 až do 18 hodin.

„V ordinaci si můžete popovídat s odborníky, zeptat se na cokoliv k problematice sexuálně přenosných infekcí a především si ověřit, že nejste infikováni. Jste si například jisti, že jste nikdy neměli ani jeden nechráněný pohlavní styk? A pokud ne, byli jste od té doby na testech? Bez obav přijďte na test i pro radu,“ zve Anna Kubátová, lékařka Státního zdravotního ústavu a manažerka Národního programu HIV/AIDS v Česku.

Před rokem využilo možnost bezplatné si ověřit zdravotní stav v testovacích poradnách 2 220 lidí včetně cizinců. Vyšetření, které trvá asi 20 minut, změnilo život téměř pěti desítkám z nich. Čtyři lidé zjistili, že by měli okamžitě zahájit léčbu HIV, 29 osob poslali lékaři na další vyšetření v souvislosti se žloutenkou C a osm se začalo léčit se žloutenkou B. Kromě toho testování odhalilo u pěti lidí syfilis.

Některá pracoviště totiž nabízejí bezplatné vyšetření z odebrané žilní krve nejen na HIV a žloutenky, ale také na syfilis. „Syfilida je na rozdíl od trojice virových nemocí bakteriální infekce, která se přenáší přímým kontaktem s vředem nemocného, ale také vaginálním, análním

i orálním pohlavním stykem, z matky na dítě či krví,“ dodává hlavní hygienička.

V Česku žijí desítky tisíc lidí se zmíněnými nemocemi, ale mnozí se neléčí a šíří nákazu. Například žloutence typu C se říká tichý zabíječ právě proto, že až 75 procent pacientů o své naze neví. S tímto typem hepatitidy se přitom potýká asi pět procenta tuzemské populace, tedy nejméně 50 tisíc lidí.

„Nemoc je zákeřná, protože může roky probíhat bez příznaků. Když se objeví potíže, znamená to, že nakažený už má velmi pokročilé jaterní onemocnění, tedy cirhózu, což může vést až k transplantaci jater,“ upozorňuje Jan Šperl, zástupce přednosty pro výzkum a výuku a odborný garant léčby virových hepatitid na pražské Klinice hepatogastroenterologie IKEM.

Pacientů přibývá. Například v roce 2015 nahlásili lékaři 956 nových případů hepatitidy C, o tři roky později jejich počet poprvé překročil tisícovku a loni jich přibývalo už 1 452, což je nejvíce v historii. Letos do konce října odhalili lékaři nemoc u 1 148 lidí.

Rizikové seznamovací aplikace

Podobně je na vzestupu také HIV a pohlavní choroby, jako je třeba syfilis nebo kapavka. Zatímco v roce 2015 zachytili čeští lékaři 754 případů syfilidu, v roce 2023 už potvrdili 1 140 onemocnění. U kapavky vzrostl počet zachycených nálezů ve stejných letech ještě víc - z 1 438 na 2 562.

Role v šíření těchto infekcí hrají podle lékařů drogy, sex s anonymními partnery, seznamovací aplikace, sexuální experimentování, ale i roční období. „Sluneční záření stimuluje produkci serotoninu, který může zvyšovat libido. Slunce dodává tělu vitamín D a ten hraje důležitou roli v produkci pohlavních hormonů testosteronu a estrogenu,“ vysvětluje Libor Zámečník, primář Sexuologického ústavu Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. Podle něj mají mladí lidé v létě více kontaktů na dovolených, hudebních festivalech či koncertech, kde podceňují rizika nechráněného sexu.

Problém je, že není dostupný přehled o všech pohlavních nemocích, protože povinnému hlášení podléhá pouze část z nich: syfilis, kapavka, chlamydiová infekce, HIV/AIDS, virové hepatitidy a měkký vřed, který je typický pro tropické oblasti Afriky, Ameriky a Asie, avšak ve střední Evropě je poměrně vzácný.